

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Hradci Králové rozhodl samosoudkyní Mgr. Helenou Konečnou ve věci

žalobce: **A. Sch.**

proti

žalovanému: **Ministerstvo vnitra**
sídlem náměstí Hrdinů 1634/3, 140 21 Praha 4

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného o námitkách ze dne 6. 8. 2025, č. j. OSZ-S136652-8/MV-2025,

takto:

- I. Rozhodnutí žalovaného ze dne 6. 8. 2025, č. j. OSZ-S136652-8/MV-2025, se zrušuje a věc se mu vrací k dalšímu řízení.
- II. Žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Žalovaný zamítl dne 6. 8. 2025 námitky žalobce, které směřovaly proti rozhodnutí ze dne 1. 3. 2024, kterým bylo rozhodnuto o tom, že mu od 1. 9. 2023 nenáleží sirotčí důchod, neboť již není nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZDP“). Z posudku lékaře Institutu posouzení zdravotního stavu (dále také jen „IPZS“) vypracovaném dne 6. 2. 2024 v prvním stupni vyplynulo, že žalobce nesplňuje kritéria § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP a že v důsledku dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu poklesla jeho pracovní

schopnost pouze o 30 %. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu s nejvýznamnějším dopadem na pokles jeho pracovní schopnosti bylo označeno zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 5c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., kterou se stanoví procentní míry poklesu pracovní schopnosti a náležitosti posudku o invaliditě a upravuje posuzování pracovní schopnosti pro účely invalidity (vyhláška o posuzování invalidity), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 359/2009 Sb.“).

2. Druhostupňové rozhodnutí, které bylo vydáno již v předcházejícím správním řízení, Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 23. 4. 2025, č. j. 28 Ad 5/2024-61, zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení se závazným právním názorem, že pro prokázání (ne)schopnosti žalobce vykonávat výdělečnou činnost ve smyslu § 20 odst. 4 písm. c) ZDP je třeba vyžádat odpovídající typ posudku lékaře námitkového řízení ve smyslu § 8 odst. 1 písm. b) ZOPSZ a zabývat se posouzením nároku i ve smyslu § 20 odst. 4 písm. b).

II. Obsah žaloby a vyjádření žalovaného

3. Žalobce namítal, že mu nebyl přiznán sirotčí důchod, přestože žádal o jeho prodloužení. Napadené rozhodnutí vychází k posudku lékaře Institutu posuzování zdravotního stavu, který nedostatečně zohlednil charakter a rozsah jeho zdravotního postižení, když trpí Aspergerovým syndromem se závažnými úzkostnými a depresivními obtížemi, sociální izolací a výrazným selháváním v běžném fungování. Tyto obtíže prakticky vedou k neschopnosti soustavně vykonávat výdělečnou činnost a posudkový závěr o poklesu pracovní schopnosti o 60 % neodpovídá skutečnému rozsahu omezení. Podle žalobce by měla být správně uznána invalidita III. stupně. Lékař v námitkovém řízení se rovněž nedostatečně vypořádal s předloženými odbornými lékařskými zprávami, z nichž vyplývá vysoký stupeň závislosti žalobce na pomoci matky a jeho neschopnost fungovat samostatně. Z tohoto důvodu žalovaný dospěl k nesprávnému právnímu posouzení nároku na sirotčí a nesprávně vyhodnotil jeho postavení jako nezabezpečeného dítěte. Navrhl proto napadené rozhodnutí zrušit a věc vrátit žalovanému k dalšímu řízení.
4. Žalovaný ve svém vyjádření ze dne 15. 10. 2025 uvedl, že z důvodu prokázání nezaopatřenosti podle § 20 odst. 4 písm. c) ZDP opětovně požádal o posouzení zdravotního stavu a pracovní schopnosti žalobce. Z posudku a opravného posudku vyplynulo, že se v případě žalobce nejedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav s neschopností vykonávat výdělečnou činnost. Žalovaný neshledal nic, co by ho opravňovalo mít důvodnou pochybnost o správnosti závěrů uvedených v posudku. V případě žalobce tak ze strany žalovaného nedošlo k pochybení a navrhl v případě, že v soudním řízení nedojde ke změně posouzení žalobcova zdravotního stavu, žalobu zamítnout.

III. Posouzení krajským soudem

5. Krajský soud přezkoumal napadené rozhodnutí v řízení podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“) v mezích žalobních bodů. Vycházel přitom ze zjištěného skutkového a právního stavu, který tu byl v době rozhodování správního orgánu (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). Věc projednal a rozhodl bez nařízení jednání při splnění podmínek dle § 51 odst. 1 s. ř. s.
6. Po přezkoumání skutkového a právního stavu dospěl soud k závěru, že žaloba je důvodná.

7. Dle § 52 odst. 1 ZDP má na sirotčí důchod nárok nezaopatřené dítě, zemřel-li a) rodič (osvojitel) dítěte, nebo b) osoba, která převzala dítě do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí soudu o svěření dítěte do péče jiné osoby, jestliže rodič (osvojitel) nebo osoba uvedená v písm. b) byli poživateli starobního nebo invalidního důchodu nebo ke dni smrti splnili podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod nebo podmínky nároku na starobní důchod stanovené v § 29 nebo § 31 odst. 1 anebo zemřeli následkem pracovního úrazu.
8. Podle § 20 odst. 4 ZDP se za nezaopatřené dítě se pro účely tohoto zákona považuje dítě do skončení povinné školní docházky, a poté, nejdéle však do 26. roku věku, jestliže:
 - a) se soustavně připravuje na budoucí povolání (§ 21 až 23 zákona o důchodovém pojištění),
 - b) se nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc nebo úraz, nebo
 - c) z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu je neschopno vykonávat výdělečnou činnost.
9. Za nezaopatřené dítě se podle § 20 odst. 7 ZDP nepovažuje dítě, které je poživatelem invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně.
10. Závěr správního orgánu, zda pojištěnec je či není nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 odst. 4 písm. c) ZDP, je tak závislý především na odborném lékařském posouzení. K němu je ve správním řízení podle § 8 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOPSZ“) příslušný Institut posuzování zdravotního stavu. Za tím účelem Institut posuzuje mimo jiné invaliditu a změnu stupně invalidity (odst. 1 písm. a/ citovaného ustanovení), či dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav dítěte a jeho neschopnost vykonávat z důvodu tohoto zdravotního stavu výdělečnou činnost (odst. 1 písm. b/ citovaného ustanovení).
11. Během správního řízení bylo k posouzení nároku žalobce na sirotčí důchod podle § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP vyžádáno od Institutu posuzování zdravotního stavu posouzení jeho zdravotního stavu. Lékař IPZS Hradec Králové v prvoposudku ze dne 6. 2. 2024 dospěl k závěru, že se u žalobce jedná o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, avšak není invalidní, neboť jeho pracovní schopnost poklesla pouze o 30 % a nesplňuje kritéria dle § 20 odst. 4 písm. b) a c) ZDP. Postižení hodnotil dle kapitoly V., položky 5c přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb.
12. V námitkovém řízení (po zrušení předchozího druhostupňového rozhodnutí soudem) byl lékařem námitkového a odvolacího řízení IPSZ vypracován dne 10. 7. 2025 posudek a dne 24. 7. 2025 opravný posudek, ve kterých lékař uvedl, že u žalobce se nejedná o nepříznivý zdravotní stav, který by vedl k neschopnosti vykonávat výdělečnou činnost, ale že žalobce je však invalidní ve II. stupni.
13. Soud požádal posudkovou komisi Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“) o nové posouzení zdravotního stavu (§ 4 odst. 2 zákona o organizaci a provádění sociálního zabezpečení), aby ověřil, zda žalobce opravdu nesplňuje kritéria nezaopatřeného dítěte podle § 20 odst. 4 písm. c) zákona o důchodovém pojištění.
14. Z posudku založeného na č. l. 40-45 soudního spisu soud seznal, že byl vypracován posudkovou komisí MPSV ve složení posudkový lékař – předseda komise MUDr. E. K., další lékař s odborností psychiatrie MUDr. T. S. a tajemník Bc. L. Š. dne 10. 2. 2026. Za správnost vyhotovení: R. V.

Žalobce nebyl jednání přítomen. V posudku posudková komise uvedla, že nejde o dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, který by vedl k neschopnosti vykonávat výdělečnou činnost, žalobce byl uznán invalidním ve II. stupni. Za rozhodující příčinu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu žalobce určila zdravotní postižení uvedené v kapitole V., položce 9b přílohy č. 359/2009 Sb., s horní hranicí procentního rozpětí s poklesem procentní míry pracovní schopnosti celkem o 60 %. Nejedná se o stav funkčně srovnatelný s těžkým postižením, přičemž v položce 9c jsou hodnoceny osoby s pervazivní vývojovou poruchou v kombinaci s mentální retardací, s projevy dezintegrace, s narušením řečových schopností (posuzovaný je dle podkladové dokumentace v chráněném prostředí komunikace schopen, navštěvoval střední školu bez asistenta), s podstatným snížením mobility. Tato tíže duševních komorbidit nebyla u žalobce prokázána.

15. K uvedenému krajský soud dodává, že zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění posuzuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, pokud bylo napadené rozhodnutí vydáno na základě posudku Institutu posuzování zdravotního stavu. Při přezkumu takového rozhodnutí neposuzuje soud věcnou správnost posudku, neboť k tomu nemá potřebné odborné znalosti. Posudek posudkové komise MPSV soud hodnotí jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v tomto řízení bývá tento posudek důkazem rozhodujícím v případech, kdy z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje žádných pochyb, a nejsou-li tu ani žádné jiné skutečnosti nebo důkazy, kterými by správnost posudku mohla být zpochybněna (k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 5. 2013, čj. 6 Ads 11/2013-20). Uvedeným požadavkům kladeným na tyto posudky (úplnost a přesvědčivost) posudek posudkové komise MPSV v Hradci Králové ze dne 10. 2. 2026 vyhovuje.
16. Lze tedy konstatovat, že správní orgány správně vyloučily, že žalobce nemůže být nezaopatřeným dítětem ve smyslu § 20 odst. 4 písm. c) ZDP.
17. Krajský soud ovšem ve správním spisu nepřehlédl, že žalobce na počátku správního řízení doložil ke svému stavu i lékařskou zprávu, podle které se „nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost pro nemoc“ (lékařská zpráva ze dne 27. 7. 2023 vystavená MUDr. J. P.), a že trpí úzkostně depresivním syndromem, který ho velmi limituje při běžném fungování, docházení do školy či práce. Ostatně i z podkladové dokumentace pro posouzení zdravotního stavu – z lékařské zprávy ze dne 9. 12. 2024 vypracované xx vyplynulo, že „žalobce je plně práce neschopný, není možný ani částečný úvazek“.
18. Žalovaný správní orgán přitom posuzoval splnění podmínek pouze dle § 20 odst. 4 písm. c) ZDP, přičemž rozhodnutí o odnětí sirotčího důchodu ani rozhodnutí o zamítnutí námitek nijak nevysvětlují, proč by se na žalobce nedalo pohlížet jako na nezaopatřené dítě podle § 20 odst. 4 písm. b) stejného zákona. Na tuto skutečnost zdejší soud již ve svém předchozím zrušujícím rozhodnutí upozorňoval (viz bod 23, 24 zrušujícího rozsudku).
19. Podle soudu totiž nelze *a priori* vyloučit možnost předvídanou § 20 odst. 4 písm. b) ZDP, tj. že žalobce je dítětem po skončení povinné školní docházky, které se do 26. roku věku nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání pro nemoc. Jak navíc vysvětluje odborná literatura, „*k podmínkám v písmenech b), c) je třeba upozornit na jejich hmotněprávní rozlišení, které má svůj odraz i v oblasti prokázání některé z těchto podmínek: zatímco u* Za správnost vyhotovení: R. V.

písmena b) postačuje potvrzení ošetřujícího lékaře, u písmena c) – vzhledem k dlouhodobosti nepříznivého zdravotního stavu (...) – je nutný posudek lékaře okresní (Pražské) správy sociálního zabezpečení“ (Voříšek, Vladimír. Zákon o důchodovém pojištění. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 99). Žalobce přitom lékařské potvrzení, že se v důsledku nemoci nemůže soustavně připravovat na budoucí povolání, orgánu sociálního zabezpečení předložil.

20. Žalovaný se ovšem v žádném ze svých rozhodnutí o odnětí sirotčího důchodu vůbec nezabýval aplikací § 20 odst. 4 písm. b) ZDP. Nevysvětlil, proč žalobce nemůže být nezaopatřeným dítětem podle zmíněného ustanovení, přičemž z ničeho nevyplývá, že by se toto ustanovení u žalobce vůbec nedalo použít, resp. že by v jeho případě bylo možné aplikovat jen § 20 odst. 4 písm. c) ZDP. Žalovaný měl vysvětlit vztah mezi oběma dotčenými ustanoveními a ozřejmit, proč má (zřejmě) za to, že žalobce do rozsahu § 20 odst. 4 písm. b) nespadá. Závěry těchto úvah soud nyní nemůže předjímat, neboť je jako první musí učinit žalovaný. Jeho výklad (bude-li pro žalobce negativní) bude moci soud teprve poté přezkoumat z hlediska zákonnosti až při případné další žalobě.
21. Pokud tedy žalovaný pominul § 20 odst. 4 písm. b) ZDP, aniž by vysvětlil proč, a založil odnětí sirotčího důchodu jen na § 20 odst. 4 písm. c), pak je námitkové rozhodnutí o odnětí sirotčího důchodu nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.

IV. Závěr a náklady řízení

22. Krajský soud s ohledem na výše uvedené výrokem I. zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení, v němž ho váže právní názor plynoucí z tohoto rozsudku (§ 78 odst. 1, 4 a 5 s. ř. s.). Žalovaný se bude muset zaměřit i na použitelnost § 20 odst. 4 písm. b) ZDP v situaci žalobce, tj. na otázku, zda (ne)splňuje jeho kritéria.
23. Výrok II. o náhradě nákladů řízení se opírá o ustanovení § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce byl sice ve věci úspěšný, žádné náklady řízení však nepožadoval a ze spisu nevyplývá, že by mu v souvislosti se soudním řízením nějaké vznikly.

Poučení:

Toto rozhodnutí nabývá právní moci dnem doručení účastníkům (§ 54 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu.

Jestliže kasační stížnost ve věcech, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce, svým významem podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost. (§ 12 odst. 1, § 102, § 104a odst. 1, § 106 odst. 2 a 4 s. ř. s.).

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Hradec Králové 10. dubna 2026

Mgr. Helena Konečná v. r.
samosoudkyně

Za správnost vyhotovení: R. V.